

Beleidsplan

2016-

2020

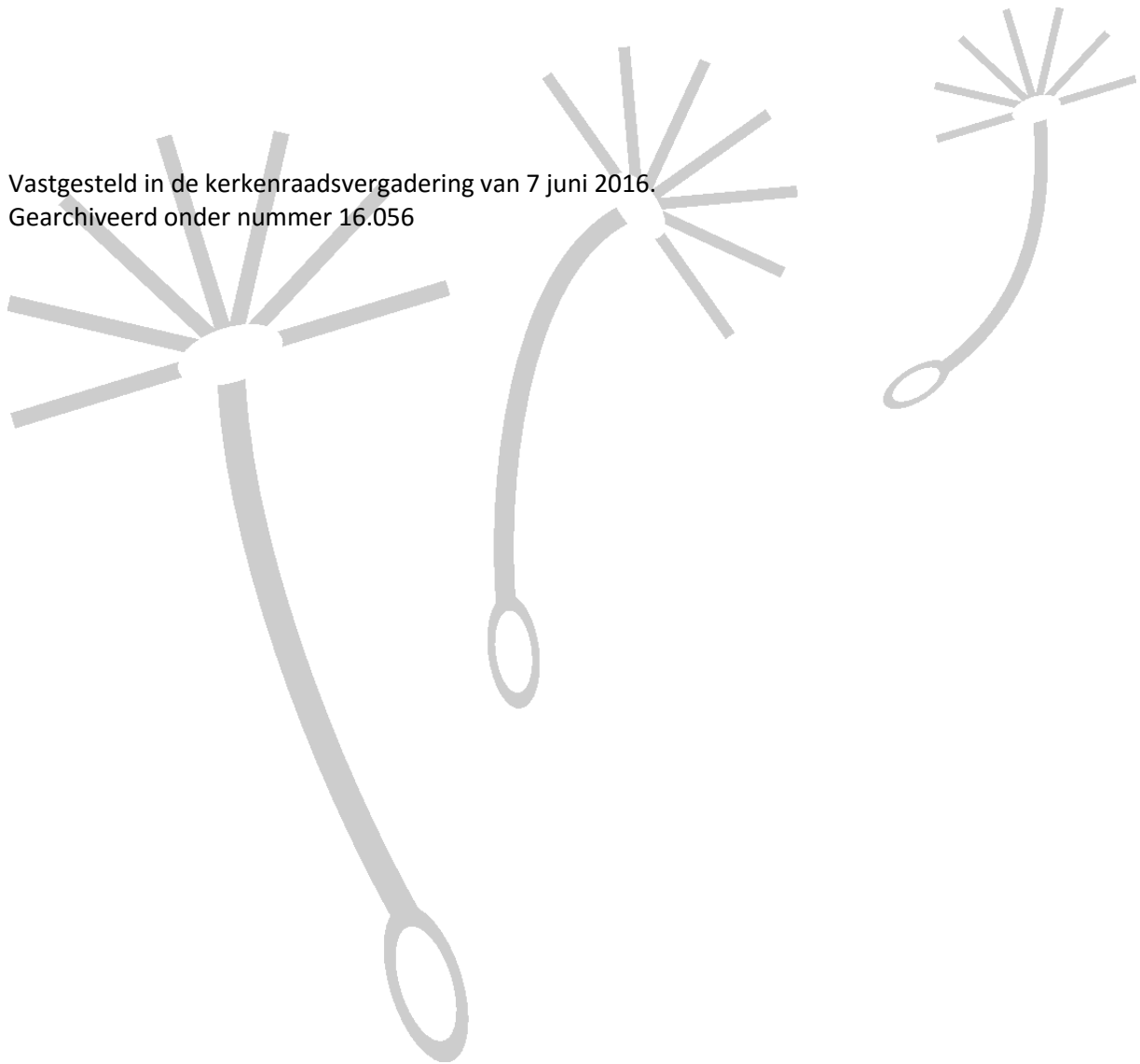

Geloven is zoeken en gezocht
worden in vertrouwen

Inhoud

1.0	Algemeen	2
2.0	Pastoraat	7
3.0	Jeugdwerk.....	10
4.0	Eredienst.....	15
5.0	College van Diakenen	17
6.0	Financiën en beheer.....	17

Vastgesteld in de kerkenraadsvergadering van 7 juni 2016.
Gearhiveerd onder nummer 16.056

1.0 Algemeen

1.1. Wat vooraf ging

Dit beleidsplan is tot stand gekomen nadat in eerste instantie vanuit de taakgroep Jeugd initiatieven zijn ontplooid een aantal gespreksavonden te organiseren, onder leiding van JOP Advies & Ondersteuning, om nieuwe activiteiten voor de jeugd te ontwikkelen. Niet enkel jeugdwerkers bezochten deze avonden maar ook vertegenwoordigers uit de andere taakgroepen en colleges.

Al snel bleek, dat dit Essentietraject niet alleen het jeugd- en jongerenwerk aangaat. Het is van belang voor alle groeperingen in onze gemeente. Immers, het bepaalt je bij de vraag: wat wil je voor soort gemeente zijn en waarom dan? Wat motiveert jou zelf? Dit traject zou bovendien een extra impuls kunnen zijn bij het samenstellen van een beleidsplan.

Daarom hebben naast jeugd- en jongerenwerkers ook vertegenwoordigers uit de Taakgroep pastoraat, de Taakgroep eredienst, de diaconie en het college van Kerkrentmeesters mee gedaan.

1.2. De essentie van het essentietraject: Wat, hoe en waarom?

Voordat je je verliest in een heleboel activiteiten, zou je je meer bewust kunnen worden van wat je allemaal doet en wil.

Hoe presenteer je je als gemeente? Drie vragen staan daarbij centraal: wat? hoe? waarom?

De meeste gemeentes laten zien wat zij doen, maar vertellen er niet bij waarom (wat de achterliggende motivatie en drijfveer is).

De kunst is helder te communiceren over wat je beoogt, wat je drijft, waarom je iets doet. Dat is veel belangrijker dan een opsomming van wat je allemaal doet. JOP werkt met dit model, dat geïnspireerd is door een boek van Simon Sinek: *Start with Why*. Ook in het Nederlands vertaald: *Start met waarom*. Hoewel de wat- en hoe vragen belangrijk zijn, gaat het vooral om de waarom vraag: dat geeft namelijk inzicht in waarom je bestaat als kerkelijke organisatie. Het werpt je ook terug op jezelf: Waar brandt het vuur bij mij? Waar word je blij van?

1.3. Vraag naar persoonlijk geloof

[WAAROM]

We kregen de opdracht eerst voor ons zelf onder woorden te brengen wat geloof voor ons betekent. Daarna formuleerden we in twee- of drietallen één centrale zin. Daar kwam een waaier aan antwoorden uit.

1.4. Kun je de essentie van gemeente zijn in één zin proberen te vangen? [WAAROM]

We probeerden de antwoorden terug te brengen tot één centrale zin. We probeerden en zochten. Verschillende woorden en zinnen kwamen op de flap.

Uiteindelijk kwam er één zin uit:

Aan deze ene zin verbonden we losse kernwoorden als:

Liefde, groei, respect, zoeken, opnieuw beginnen, voorleven, vertrouwen

1.5. Welke hoe-woorden vinden we belangrijk?

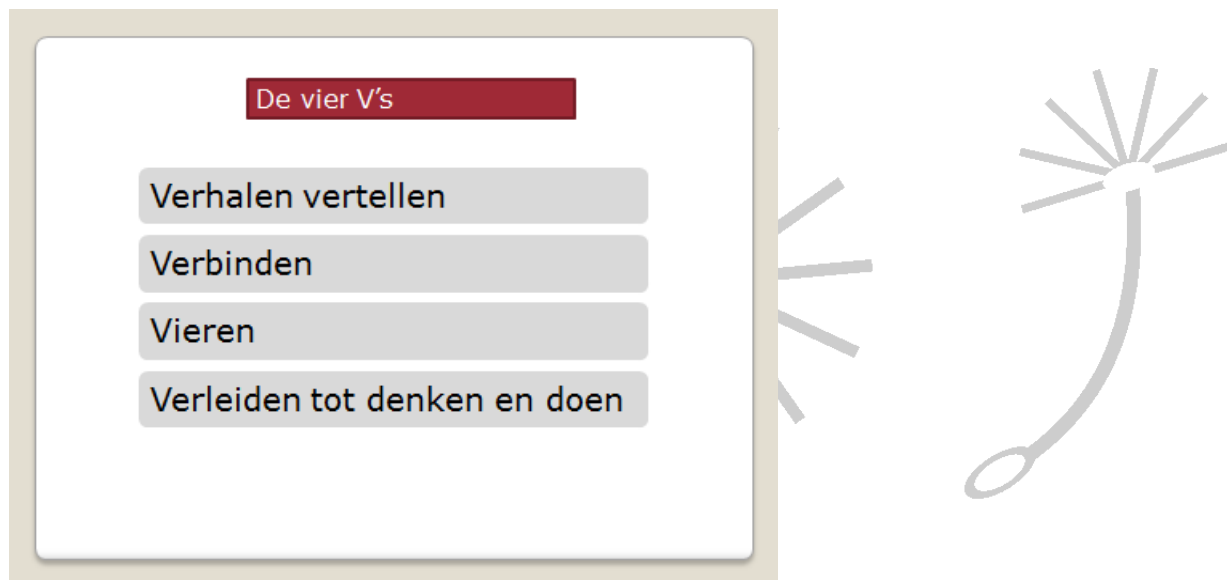
[HOE]

Hoe-woorden zijn ter inspiratie. Ze geven aan hoe je je de essentie van het kerkenwerk en van je eigen geloof wil communiceren.

We kozen uit een lijst, waarin ook woorden stonden als:

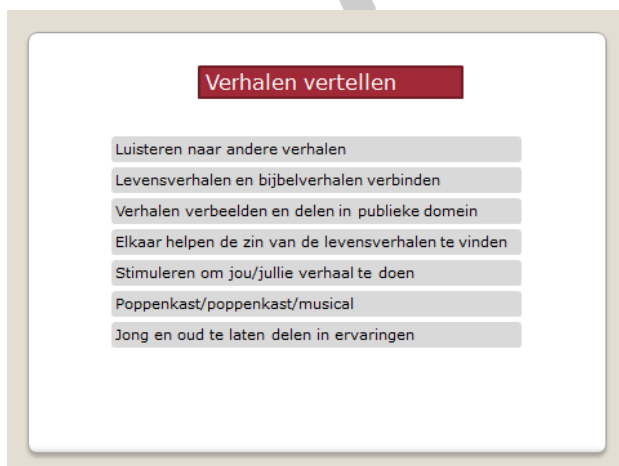
Breed assortiment in aanbod, Vorming, Relatiegericht, Participatie, Integraal (diaconaal, pastoraat, etc.), Intergeneratief, Behulpzaam, Inleven, Aansluiten, Samen, Contextgericht, Leren: kennis en vaardigheden, Karaktervorming, Missionair, Leven delen, Identificatiefiguren, Voorbeeld zijn, Netwerk, Ontmoeting...

Uiteindelijk brachten we al deze woorden terug tot vier voor ons belangrijke hoe-woorden:

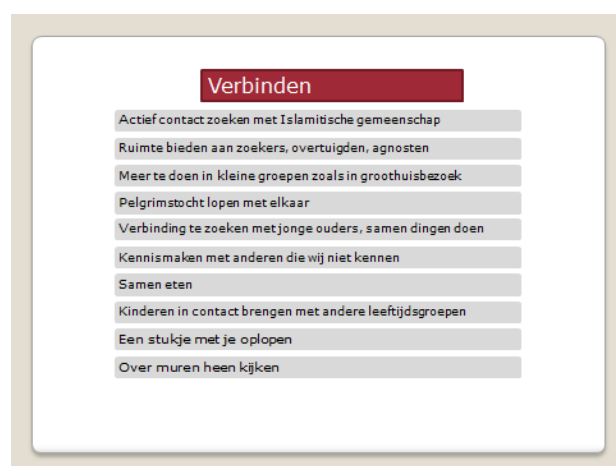

1.6. De vier V's uitgewerkt in beloftes [HOE]

Waar verbind je je aan? Wat zou je willen beloven? Hoe ga je de hoe-woorden vertalen? We werden uitgenodigd om de hoe-woorden als verhalen vertellen, verbinden, vieren en verleiden tot denken en doen om te vormen tot beloftes. Ik beloof: te luisteren naar andere verhalen...

Verhalen vertellen heeft te maken met:
Beleven, Verbeelden, Luisteren

Verbinden heeft te maken met:
Eten/maaltijden, Over muren kijken, Kleine groepen

Vieren

- Eén @homedien per maand
- Buiten actief / wandelen
- Zoveel mogelijk samen vieren met jong en oud, elkaar stimuleren
- In huiskamerkring samen komen (andere vormen van kerkzijn)
- Samen zoeken naar nieuwe rituelen
- Vaker samen eten en zingen
- Kerk zo vaak mogelijk openstellen
- De kliederkerk gaan onderzoeken
- De Boskapel vaker samen bezoeken (samen de natuur in)

Verleiden tot denken en doen

- Verrassend zijn
- Veel vragen te stellen
- Je een klein beetje uit je balans te brengen
- Liederen/teksten/spelvormen aanbieden
- Iemand helpen zijn/haar talenten te ontdekken
- Zelf enthousiast te zijn
- Een spiegel voor te houden
- Ga samen: naar het klooster, op stap, films kijken, boeken lezen
- Echt zijn, iets niet mooier maken dan het is

Vieren heeft te maken met:

Diversiteit aan brengen, Buiten actief, Ontmoeten ontdekken

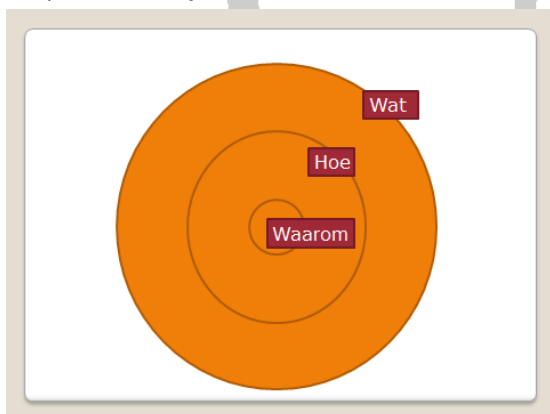
Verleiden tot denken en doen heeft te maken met:

Echt zijn, Verrassend zijn, Talenten

1.7. Samenvatten

Begin bij het waarom: waarom doe je wat je doet?

Ga op zoek naar je essentie.

Onze essentie is dit:

Geloven is zoeken en gezocht worden in vertrouwen

Onze Essentie hangt samen met een aantal kernwoorden:

Liefde, groei, respect, zoeken, opnieuw beginnen, voorleven, vertrouwen

De vier V's

- Verhalen vertellen
- Verbinden
- Vieren
- Verleiden tot denken en doen

Hoe vertalen we onze essentie? Hoe gaan we die in de praktijk brengen?

Beleven, Verbeelden, Luisteren

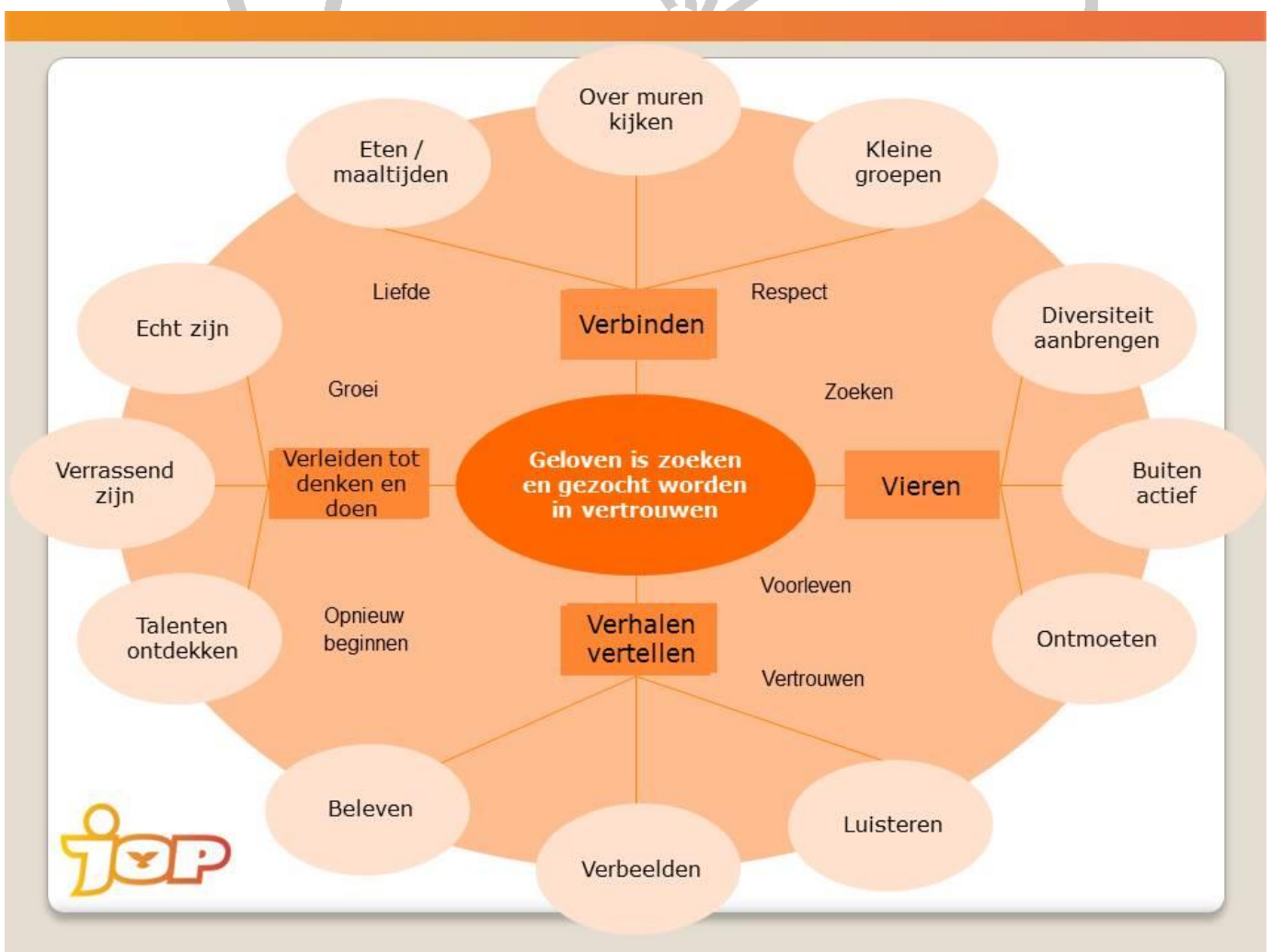
Eten/maaltijden, Over muren kijken, Kleine groepen

Diversiteit aan brengen, Buiten actief, Ontmoeten

Echt zijn, Verrassend zijn, Talenten ontdekken

Zoek activiteit bij jongeren, niet jongeren bij activiteit

1.8. Alles in één schema: Essentie (Waarom), de vier V's (Hoe) en de beloftes (vertaling hoe-woorden)

Vanuit dit traject is verder gewerkt in de diverse taakgroepen en colleges. In de volgende hoofdstukken wordt per (taak)groep en college invulling gegeven aan het beleidsplan.

2.0 Pastoraat

2.1. Inleiding: Waar een woord is, is een weg.

Als Protestantse gemeente te Oost-Souburg vormen wij een gemeenschap van mensen onderweg. Een los-vast verband. Zoekers, overtuigden, twijfelaars, mensen die iets gevonden hebben en mensen die in de loop van hun leven veel zijn kwijtgeraakt, mensen die weten en mensen die niet-weten.

Er is veel in beweging. Met woorden ontleend aan het synoderapport *Kerk 2025. Waar een woord is, is een weg* lijkt het soms alsof de kerk passé is door krimp, vergrijzing. Soms rijst de vraag: Moeten we nog wel doorgaan? De landelijke kerk wijst een andere weg. En als plaatselijke gemeente sluiten we daarbij aan. Waarom gaan we door? Omdat we ons diep aangesproken weten door het evangelie, de boodschap waar de kerk van leeft. Omdat we ons geen leven kunnen voorstellen zonder kerk, hoe die kerk er ook in nieuwe vormen uit gaat zien.

‘Dat houdt wel de uitdaging in om dat leven steeds weer op het spoor te komen. Om het stof van de kerk af te blazen of te laten blazen. Om die tintelende beelden over de kerk van het Nieuwe Testament weer te ontdekken, te beleven. Om back to basics te gaan en weer te ontdekken waar het om gaat’ (Kerk 2025, p.4)

Ook in het pastoraat willen we *back to basics*. Met de beschikbare mensen en de middelen willen we terug gaan tot de kern van het pastoraat. Pastoraat vindt plaats in en vanuit de gemeente, de kerk op Souburg. Waarom zou je bij die kerk willen horen? In Kerk 2025 worden enkele motieven genoemd, die ook voor ons kunnen gelden.

1. In de kerk hoor ik woorden die ik nergens anders hoor. Die woorden worden ‘evangelie’ genoemd, goed nieuws van God. Het zijn woorden die me aanspreken in de diepste kern van mijn leven...
2. De kerk is een gemeenschap van mensen die elkaar aanvaarden in Jezus’ naam en die voor elkaar willen instaan... De kerk is een plaats om samen te lachen en te huilen, om samen te eten en te drinken. Het maakt hier niet uit hoeveel je verdient, hoe je eruitziet, hoe oud je bent, wat voor kleren je aanhebt, of je alleen bent of samen. Er is iets dat die verschillen overstijgt, omdat je samen familie van God bent.
3. De kerk helpt me te begrijpen wat ‘goed leven’ is. Voor mijzelf, maar ook voor de samenleving. Inzicht in het goede leven komt me niet aanvliegen. Er is zoveel chaos en verwarring in de wereld... De kerk is niet de plaats voor pasklare antwoorden, maar wel valt er vanuit de Bijbel en de christelijke traditie licht op de dingen van het leven...

Wat is de kern van het pastoraat? Waarom doen we aan pastoraat? Wat is pastoraat en hoe geef je het handen en voeten? Aan deze en andere vragen geven we in het vervolg aandacht.

2.2. Waarom doe je aan pastoraat?

Wat is je blikrichting, je motivatie?

- omdat mensen aangeven dat zij het nodig hebben
- omdat je Gods liefde wilt vertalen/weerspiegelen vanuit je geloof
- omdat je samen gemeenschap van Christus bent, het lichaam van Christus

In het woord pastoraat zit het woord pastor, herder. Een herder hoedt zijn schapen. Misschien geen actueel beeld in een moderne samenleving als de onze, maar nog wel steeds aansprekend. Omdat God een herder voor ons is, kunnen wij als een herder proberen te zijn voor anderen en kunnen anderen weer als een herder voor ons zijn. Psalm 23 verwoordt dit mooi en geen wonder dat veel mensen op cruciale momenten in hun leven teruggrijpen naar dit lied. ‘De HEER is mijn herder...Al gaat mijn weg door een donker dal, ik vrees geen gevaar, want u bent bij mij.’ In een moderne versie: ‘Als het einde komt, En als ik dan bang ben, Mag ik dan bij jou?’ (Claudia de Breij).

Pastoraat zoekt naar wat mensen nodig hebben. Wat wij nodig hebben om verder te kunnen en het vol te houden. 'Was ik een schaap, was hij mijn herder. Was ik een schaap, bracht hij mij verder'(Karel Eijkman).

In deze beleidsperiode willen we deze motivatie telkens weer naar voren halen en communiceren. Het geeft onze beweegredenen aan, waardoor en door wie wij worden gemotiveerd.

2.3. Wat is pastoraat?

Waar heb je het over als je het over pastoraat hebt? Wat is pastoraat?

- er zijn voor de ander/voor elkaar
- samen zoeken wie God is in ons leven
- samen zoeken naar antwoorden op levensvragen
- laten merken dat iemand waardevol is

Kern van het pastoraat is, er zijn. Het gaat terug naar het verhaal uit Exodus 3, waarin God zijn Naam bekend maakt: 'Ik ben die er zal zijn....IK ZAL ER ZIJN heeft me naar u toegezonden'. Als christelijke gemeente oriënteren we ons daarbij op Jezus' woorden: 'Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld' (Mattheüs 28).

In deze beleidsperiode willen we zoeken naar vormen om er te zijn. Daarbij proberen we dat in een ontspannen sfeer te doen. We moeten al veel in de samenleving, we moeten ons op allerlei manieren bewijzen. In het pastoraat wordt duidelijk dat je er kunt zijn, niet meer en niet minder.

2.4. Hoe doe je aan pastoraat?

Op welke manieren kun je aan pastoraat handen en voeten geven? Hoe communiceer je de essentie van pastoraat? Er zijn verschillende vormen.

- ontmoeten
- uitnodigen
- aanreiken
- een netwerk vormen
- luisteren in je omgeving
- meevieren en mee rouwen op de momenten dat het er op aankomt
- elkaar blijven vasthouden en bemoedigen

In deze beleidsperiode willen we samen proberen te ontdekken hoe je op al deze verschillende manieren aan pastoraat kunt doen. Er is niet één manier.

2.5. Wat zijn vormen van pastoraat?

Als taakgroep pastoraat onderscheiden wij drie vormen van pastoraat:

- basispastoraat
- missionair pastoraat
- crisispastoraat

Basispastoraat is het gewone gesprek, het contact en de ontmoeting, waarbij de vraag 'Hoe gaat het met je?' centraal staat. Basispastoraat geldt voor ieder gemeentelid. We kunnen er voor elkaar zijn. Basispastoraat kan thuis, in de kerk en op straat ("Jumbopastoraat") plaatsvinden.

Missionair pastoraat kijkt over de muren van de kerk heen, voor zover deze muren nog bestaan. Er is soms nauwelijks meer een echt onderscheid tussen binnen en buiten de kerk. Bij missionair pastoraat probeer je kerk op het dorp, voor de burens, te zijn. Verschil proberen te maken in de Souburgse samenleving. Leven vanuit onze inspiratiebronnen. Samen met anderen zoeken naar zin

en samenhang. Van betekenis zijn. Verbinden en bruggen bouwen. Ook missionair pastoraat kan door ieder gemeentelid beoefend worden.

Crisispastoraat ligt meer op het terrein van het pastoresteam en de ouderlingen. Bij crisispastoraat gaat het om fundamentele en diepingrijpende levenservaringen.

In deze beleidsperiode zal wat meer het accent gelegd worden op het basis- en missionair pastoraat (crisispastoraat zal toch wel doorgaan). Dat betekent ook dat er meer toerusting, instructie, pastorale aandacht en (na)zorg zal moeten komen voor vrijwilligers.

2.6. Welke doelgroepen zijn er in het pastoraat?

Eigenlijk betreft dit iedereen, omdat je niemand over het hoofd wilt zien en iedereen telt.

- Gemeenteliden van alle leeftijden, daarbij aangetekend dat de taakgroep Jeugd het jeugdwerk in de gemeente coördineert.
- Mensen op je pad (buiten de gemeente)

Een accent wordt hier toch wel gelegd door de mensen op je pad te benoemen. Dat kunnen letterlijk of figuurlijk voorbijgangers zijn, niet-leden, mensen van het dorp, vluchtelingen, anderen.

In deze beleidsperiode willen we de coördinatie tussen jeugdraad en taakgroep pastoraat verstevigen en zorgen voor een betere communicatie over de jongeren in onze gemeente. Samen willen we zoeken naar mogelijkheden om jongeren in hun eigen leefomgeving op te zoeken. Niet primair om hen in de kerk te krijgen, maar om samen met hen te zoeken bij hun levensvragen.

2.7. Wat doe je?

Er is al veel inhoudelijks gezegd. De vraag is tenslotte: wat doe je nu heel concreet als je je bezig houdt met pastoraat. Dan is er wellicht meer dan je op het eerste gezicht denkt.

- Individueel huisbezoek in verschillende omstandigheden
- groothuisbezoek
- praatpaal
- vorming en toerusting
- open kerk
- muziek en beelden gebruiken
- social media (e-mail, whatsapp, Facebook)
- pastoraat in vieringen (doophoek, gedachtenis)
- Elbingerode contact
- ziekenbezoek
- contact zoeken met jongeren
- gesprekken als voorbereiding op bijzondere vieringen/diensten
- “Jumbopastoraat”

In deze beleidsperiode proberen we meer de vormen van pastoraat te ontwikkelen die we nu nog wat laten liggen, zoals social media en het actief contact met jongeren. En we zijn gewoon blij met wat we al doen. We hoeven niet overspannen te worden. Het gaat tenslotte in het pastoraat primair om er te zijn. Zoals in Romeinen 12 staat: ‘Laat uw enthousiasme niet bekoelen, maar laat u aanvuren door de Geest en dien de Heer. Wees verheugd door de hoop die u hebt, wees standvastig wanneer u tegenspoed ondervindt, en bid onophoudelijk.’ Dat laatste en ook alle eerder genoemde aansporingen kun je op vele manieren doen.

3.0 Jeugdwerk

3.1. Inleiding

Naar aanleiding van het essentietraject willen we samen met jongeren zoeken naar wat ons raakt en in beweging zet. We willen onze inspiratiebronnen delen en we geloven dat de Bijbel een goed verhaal heeft.

In het Essentietraject werd dat kernachtig verwoord als: zoeken en gezocht worden in vertrouwen. De “waarom” vraag hebben we teruggebracht tot één zin: “geloven is zoeken en gezocht worden in vertrouwen”.

Vanuit deze zin zijn we gaan kijken naar het “Hoe” en we kwamen hierbij op de volgende woorden:

- Verhalen vertellen
- Verbinden
- Vieren
- Verleiden tot denken en doen

Deze 4 punten staan centraal bij alles wat we willen gaan doen de komende jaren. Telkens willen we alles wat we gaan oppakken tegen het licht houden met dit traject en deze 4 woorden in onze gedachten.

Per doelgroep binnen het jeugdwerk hebben we nagedacht over wat dit nu voor ons betekent en hoe we hieraan invulling willen geven. We beginnen met kleine stapjes en hopen dit in de loop der jaren verder te kunnen aanvullen of uitbreiden.

3.2. Crèche voor Jongeren in de leeftijd van 0 tot 4 jaar

Hoe?

Het is belangrijk dat ouders hun kinderen naar de crèche kunnen brengen in het vertrouwen dat hun kinderen daar in een goede sfeer met bekende mensen worden beziggehouden.

Wat?

Door duidelijkheid en openheid, o.a. op de website en in het kerkblad, hopen we meer bekendheid te geven aan de crèche. Ook door het bekendmaken van de crèchemedewerkers hopen we meer kinderen op de crèche te ontvangen.

Wat hebben we geleerd en wat willen we oppakken voor de komende jaren?

Door vertrouwen uit te stralen willen we de crèche blijven verzorgen. We hopen door dit vertrouwen meerdere kinderen te kunnen ontvangen op de zondagen dat er crèche is.

3.3. Dreumesdienst voor Jongeren in de leeftijd van 0 tot 4 jaar

Hoe?

Het doel van de dreumesdiensten is; Het vertellen /uitbeelden van verhalen uit de Bijbel, door middel van poppen. Het zingen met elkaar van eenvoudige liedjes, waarbij de peuters instrumentjes krijgen uitgereikt. Het bekend maken met het kerkgebouw. En het kennismaken en ontmoeten van ouders met elkaar en uitwisselen van ervaringen.

Wat?

We bieden 4x per jaar een “dienst” aan.

Wat hebben we geleerd en wat willen we oppakken voor de komende jaren?

Omdat iedereen enthousiast is over hoe het gaat, gaan we door met verhalen vertellen. We proberen onze verhalen (we hebben er inmiddels 9) uit te breiden. Maar herhalen is voor deze peuters prima. Wanneer de kinderen 4 jaar zijn proberen we de ouders te stimuleren om de kinderen naar de KND te laten gaan.

3.4. Catechese. Werken met Jongeren in de basisschoolleeftijd

Hoe?

Op vier verschillende manieren proberen we onze motivaties te vertalen: door te verbinden, te verleiden tot denken en doen, te vieren en verhalen te vertellen. De vier v's. Daarbij valt het accent op het verhalen vertellen, het met levensverhalen en Bijbelverhalen bezig zijn. Maar ook elementen van de andere v's kunnen hierbij komen. Een kaarsje opsteken met jongeren heeft iets van een viering. De verhalen kunnen prikkelen tot denken en doen. En hopelijk zijn alle jongerenactiviteiten ook verbindend: verbindend met elkaar en met God.

Wat?

Verbinding school en kerk. Hoe ga jij op weg met Bijbelverhalen?

We willen verbinding zoeken met de scholen, te beginnen bij de Burcht-Rietheim. Binnen het lesprogramma van de school willen we een workshop verhalen vertellen faciliteren. Een of meer groepen kunnen uitgenodigd worden in de Open Haven, waarbij aangehaakt kan worden bij de pas uitgekomen Samenleesbijbel. Daarin staan verschillende routes die met kinderen bewandeld kunnen worden door de verhalen heen. In samenspraak met leerkrachten kunnen we tot keuzes komen.

Korte catecheseprojecten. Brood voor onderweg

We willen kortlopende of zelfs eenmalige projecten organiseren. Bijvoorbeeld een project avondmaalsviering. We nodigen jongeren in de basisschoolleeftijd (middenbouw, bovenbouw) uit in de Open Haven. Samen met dominee, jeugddiaken en organist is er een korte en speelse introductie in het avondmaal. We spelen de verschillende elementen, vertellen, laten muziek horen en dagen elkaar uit (verleiden tot denken en doen). Dit project kan later met andere thema's herhaald worden.

Uitbeelden en vertellen. Op weg naar Kerst/Pasen met...

We zoeken naar vormen om bijbel- en levensverhalen op nieuwe manieren te vertellen en uit te beelden. Ook anderen kunnen bij het uitbeelden en vertellen betrokken worden. Het idee is om of in de Advents/Kersttijd of in de Veertigdagentijd het Kerst-dan wel het passieverhaal te laten uitbeelden, met een muzikale invulling. Kinderen van de scholen kunnen worden uitgenodigd, en de voorstelling kan Souburg breed bekend worden gemaakt. Op een speelse manier kan een Bijbelverhaal verteld worden aan een breed publiek.

Wat hebben we geleerd en wat willen we oppakken voor de komende jaren?

We hebben vooral een ontspannen houding aangeleerd. Niets hoeft en veel kan. Als je wat doet, doe het dan met kleine stapjes die je zelf kunt bijhouden. Vraag en bevraag elkaar, maar overvraag niet. Als gemeente en als loslopende individuen kun je al gaandeweg gaan beseffen dat het allemaal niet van jou hoeft af te hangen. Waar jij stopt of niet verder kan, vindt de Geest wel weer een weg. En soms is het gewoon goed om even niet verder te kunnen. Dan ontstaat er wellicht ruimte voor wat God je wil zeggen. Misschien moet het roer nog wel een paar keer om in de komende jaren. Niet angst is dan onze raadgever, maar een ontspannen houding: we zien wel, we zien elkaar, en we blijven geloven in de creativiteit van de Geest.

3.5. Kindernevendienst voor Jongeren in de basisschoolleeftijd

Hoe?

Bij de knd vinden we het belangrijk dat er Bijbelverhalen worden voorgelezen. Deze komen vaak overeen met het onderwerp wat in de dienst voor de volwassenen naar voren komt. Kennis van de Bijbel geeft de kinderen handvatten om met bepaalde situaties om te gaan. Na het Bijbelverhaal wordt hierover gesproken met de kinderen en verder uitgewerkt in een knutsel- spel- of muziekvorm.

Doordat de kinderen elkaar ontmoeten bij de kindernevendienst ontstaan er vriendschappen en voelen ze zich meer met elkaar verbonden.

Verleiden tot denken en doen: Door gesprekken met de kinderen en vragen te stellen tijdens de kindernevendiensten hopen we dat we ze genoeg stof aanbieden om over na te denken en dat ze daardoor ook gestimuleerd worden actief mee te doen, zowel in de kerk als in het dagelijks leven.

Wat?

De knd vindt ongeveer om de twee weken plaats.

Dit bevalt prima. Het aantal kinderen lijkt zelfs iets toe te nemen. Tijdens de advent weken en de 40 dagentijd is het elke week knd. We volgen dan een project van KoZ of Bonnefooi. De kinderen kunnen tijdens deze weken het verhaal van het project volgen.

Tevens houden we een aantal keren per jaar een bijzondere knd omdat we dan meer tijd hebben om een activiteit met de kinderen te doen. Deze beginnen direct om half 10 in de Ark. Pas aan het eind van de dienst komen de kinderen nog even in de kerk. Voor de bijzondere knd en projecten worden uitnodigingen verstuurd via de mail en de post.

Naast de bijzondere Knd zijn er de volgende activiteiten:

- kinderkerstfeest in de vorm van een musical o.l.v. Ineke Wijkhuijs
- 40 dagen/Pasen project
- Op bezoek bij bewoners van zorginstellingen/luisteraars via de kerktelefoon
- Pareldienst, uitreiking van de doopparels aan kinderen die 4 jaar geleden zijn gedoopt
- afscheid oudsten Knd tijdens de Pareldienst
- tijdens de knd houden we een collecte voor een goed doel.
- In de zomervakantie is er geen knd, hiervoor zijn boekjes gemaakt (voor de onder- en bovenbouw) die betrekking hebben op de dienst, zodat de kinderen spelenderwijs betrokken zijn bij de dienst.

Wat hebben we geleerd en wat willen we oppakken voor de komende jaren?

Het is gebleken dat het actief uitnodigen van de kinderen voor bijv. de advent/kerst-, 40 dg/paasproject werkt door bijv. mail, briefjes, beamer. Dit zullen we de komende jaren doorzetten. We hopen nieuwe mensen enthousiast te maken om leiding te geven aan de kindernevendienst. En ook de doorstroom vanuit de dreumesdienst naar de kindernevendienst te stimuleren.

3.6. Projectjeugdkoor Jubilate Jongeren in de basisschoolleeftijd

Hoe?

Kinderen die meedoen (zingen en spelen) aan het projectjeugdkoor Jubilate worden aan elkaar verbonden door de gezamenlijke activiteiten. Ze worden gestimuleerd samen te zingen en te spelen en ze krijgen de ruimte mee te denken en te praten over de invulling van deze activiteiten. De teksten van de liederen en de onderwerpen van de musicals zijn gebaseerd op verhalen en nodigen ook weer uit tot het elkaar vertellen van verhalen en/of het uitwisselen van ervaringen. Kinderen praten met elkaar, luisteren naar elkaar en mogen daarbij zichzelf zijn.

Wat?

Kinderen die eerder meegewerkt hebben aan de activiteiten van 'Jubilate' worden tweemaal per jaar, in mei en in oktober, uitgenodigd mee te komen zingen en spelen in het projectjeugdkoor.

- Het zingen voor en met ouderen in de zomer, rond de langste dag;
- Het zingen voor en met ouderen in de weken voor kerst;
- Samenwerken met het Zeeuws Mandoline en Gitaar Orkest, m.n. bij optredens in de kerstperiode;
- Het instuderen van een musical, om deze te kunnen zingen en spelen tijdens het kinderkerstfeest in de Open Haven in O-Souburg;
- Het meedoen aan het kinderkerstfeest in Kleverskerke (zingen tijdens de kerstwandeling of het uitvoeren van een musical).

Voor het voorbereiden en uitvoeren van kerstmusicals wordt samengewerkt met de leiding van de kindernevendienst van de PKN gemeenten in Oost-Souburg en Kleverskerke en kan een beroep gedaan worden op andere vrijwilligers van deze gemeenten.

Wat hebben we geleerd en wat willen we oppakken voor de komende jaren?

Een punt waarop gelet moet worden is dat niet teveel optredens gepland staan in een korte periode, zodat er tijd genoeg is liedjes en/of een (kerst)musical goed en met plezier in te studeren. Zo blijft het voor de kinderen en de ouders/verzorgers leuk om mee te werken aan activiteiten van het projectjeugdkoor 'Jubilate'.

Om te zorgen voor continuïteit is het belangrijk contact te houden met de kinderen die eerder meegedaan hebben met het koor, informeel bij het elkaar tegenkomen, formeel door een briefje in de bus om hen een leuke vakantie te wensen.

Een ander aandachtspunt is het uitnodigen van deelnemers aan het projectjeugdchoor voor andere activiteiten die te maken hebben met zingen en spelen, b.v. voor de musical van De Vliegende Speeldoos.

Een toekomstplan is het gezamenlijk organiseren dat kinderen een musical kunnen instuderen en uitvoeren in een andere periode van het jaar dan Kerst. Het gaat daarbij vooral om kinderen samen leuke en mooie dingen te laten doen, ieder naar zijn of haar kunnen en daar andere mensen plezier aan laten beleven.

3.7. Praatpaal voor Jongeren in de basisschoolleeftijd

Hoe?

Twee keer per jaar, (in voor- en najaar) worden bij Praatpaal doe- en praatgroepjes aangeboden voor kinderen in de leeftijd van 6-12 jaar. De groepjes komen 5 keer op een middag na schooltijd bij elkaar. In de groepjes hebben kinderen de gelegenheid hun verhaal te vertellen, met elkaar naar hun eigen muziek te luisteren, worden verhalen en gedichten gelezen/verteld, geknutseld, met elkaar gegeten en allerlei leuke dingen gedaan. Kortom er is aandacht voor het kind en de dingen die hem of haar bezighouden.

Wat?

Praatpaal is een vorm van pastoraat aan kinderen. De groepjes worden gevormd rondom de volgende thema's: 'Kind en echtscheiding', 'Kind en Rouw', en 'Ik ben tof, jij bent tof', de laatste betreft een groepje rondom zelfvertrouwen.

Praatpaal is een missionaire bezigheid, in de zin van dat het aangeboden wordt voor alle kinderen op Souburg. Zo worden o.a. de scholen geïnformeerd over het aanbod en nemen ze dit mee in hun nieuwsbrief. Op de website is informatie te vinden wat er binnen groepjes gedaan wordt. Zie <http://praatpaalsouburg.nl>

Wat is er geleerd en wat willen we komende jaren oppakken?

Er is de afgelopen jaren veel aan kennis en ervaring vergaard. Veel ligt er binnen handbereik. Wat moeilijk blijft is het werven van voldoende kinderen voor de groepjes. Ook het zorgen voor voldoende vrijwilligers is steeds een aandachtspunt. Kinderen die meegedaan hebben in een groepje zijn enthousiast. Ook betreffende ouders dragen Praatpaal een warm hart toe. Het bij elkaar krijgen van een groepje vraagt de nodige inspanning. Dat heeft met diverse factoren van doen, o.a. de drempels die er zijn voor ouders en kinderen. Eén van de drempels is dat Praatpaal verbonden is met de kerk, voor kerkleden misschien ondenkbaar, maar voor buitenkerkelijken soms echt aanwezig! Een andere drempel is dat ouders het ervaren als een tekort dat hun kinderen behoefte hebben om met anderen te praten over de dingen waar ze mee zitten. Met dit laatste hebben professionele instanties ook van doen, ook daar kost het veel moeite een groepje te kunnen vormen. Voor ons een reden er ook meer ontspannen in te staan. Doorgaan om groepjes aan te bieden en doen wat mogelijk is.

3.8. JeugdDiaconaat voor Jongeren in de leeftijd van 4 tot 21 jaar

Hoe?

Verhalen vertellen: We nodigen gasten uit die uit eigen ervaring vertellen, bijv. over onderwerpen die te maken hebben met de millenniumdoelen.

Verbinden: We verbinden jongeren met elkaar en met andere culturen, milieus.

Vieren: We koken en eten samen. Ontmoeten nieuwe mensen tijdens activiteiten.

Verleiden tot denken en doen: We stimuleren jongeren tot out of the box denken en doen een beroep op de talenten die de jongeren hebben.

Wat?

Sinterklaas actie organiseren samen met jongeren voor de minima.

Speelgoed inzamelen met de jongste groepen voor Juvent.

Wat hebben we geleerd en wat willen we oppakken voor de komende jaren?

We hebben geleerd dat het moeilijk is jongeren te bereiken. Doel: we gaan jongeren persoonlijk benaderen en gebruik maken van de moderne media.

3.9. New Generation voor Jongeren in de leeftijd van 12 tot 21 jaar

Hoe?

Verhalen vertellen: we vertellen verhalen uit onze eigen ervaring en koppelen die aan Bijbelverhalen die we lezen.

Verbinden: We brengen de jongeren samen, verbinden ze aan elkaar door ontmoeting en verbinden ze aan de kerk door mee te doen in activiteiten.

Vieren: het voorbereiden van een kerkdienst, mee doen met ideeën etc.

Verleiden tot denken en doen: We praten met de jongeren in gesprek, via de mail, Facebook, whatsapp etc., gaan uit van hun eigen mogelijkheden, en respecteren die.

Wat?

We komen 1 x per maand bij elkaar op de zolder in het Guusuus. De jongeren krijgen een uitnodiging via de mail en via een besloten Facebook pagina. We starten om 19.00 uur tot max. 21.00 uur, onder de gezelligheid van een glaasje fris, koffie of thee en een chipje.

Wat hebben we geleerd en wat willen we oppakken voor de komende jaren?

De groep is klein en kwetsbaar. Doorstroom vanuit de kindernevendienst is er niet, al krijgen ze wel alle uitnodigingen. We moeten ons als groep gaan beraden over de opzet van deze groep en hoe deze te benaderen.

4.0 Eredienst

4.1. Inleiding

In het Synoderapport *Kerk 2025* wordt het volgende genoemd m.b.t. kerk en eredienst:

De kerk, dat is de gemeenschap van de gelovigen, de volgelingen van Jezus, die door Jezus zelf geroepen zijn en deel mogen uitmaken van zijn lichaam. Wat doen deze gelovigen? Hoe vormen zij een gemeenschap? Wat doen ze en hoe leven ze met elkaar?

Aspecten van deze gemeenschap die betrekking hebben op de eredienst:

- Samenkomen rond de levende Heer als gemeenschap die het leven met elkaar deelt, het geloof beoefent en leert om leerling te zijn van Jezus.
- Vieren, in erediensten, op zondag maar ook op andere dagen, om te horen naar het Woord en God te vereren.

Liturgisch profiel van de gemeente

In onze gemeente is eerder gekozen voor een liturgische stijl in de protestants-oecumenische traditie; oecumenisch: kyrië en gloria, volgen oecumenisch leesrooster; zie hiervoor 'De eerste dag' (*een handreiking bij het oecumenisch leesrooster, aangeboden door de Raad van Kerken in Nederland*) en het Dienstboek, deel I en II (*1998 en 2004, Boekencentrum*), terugkerende gebeden; protestant: de principiële gelijkwaardigheid van beide testamenten, aandacht voor het Woord. Sinds we in onze gemeente het Nieuwe Liedboek 'Zingen en bidden in huis en kerk' gebruiken, krijgen gezongen acclamaties en gebeden vaker een plek in de liturgie. In de praktijk is deze liturgische stijl vooral terug te vinden in de vaste morgendiensten in onze gemeente. We willen deze koers voortzetten. Het is goed rekening te houden met eerdere keuzes, maar dat betekent niet dat hiermee alles vastligt. Er blijft ruimte voor experimenten en creatieve invulling van erediensten/vieringen.

Taken en verantwoordelijkheden van betrokkenen bij erediensten/vieringen in onze gemeente

- Wat in en rondom erediensten/vieringen gebeurt valt onder een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de voorganger, de kerkmusicus, de taakgroep eredienst en uiteindelijk van de kerkenraad.
- De kerkmusicus is verantwoordelijk voor de kerkmuziek (zie ook Generale regeling voor de kerkmusici) in de erediensten/vieringen. In onze gemeente zijn de twee organisten en de cantor; de kerkmusici
- De orde van de dienst/viering wordt door de voorganger, altijd samen met de kerkmusicus en andere betrokkenen, in overleg, ruim van te voren en goed getimed samengesteld
- Er is aandacht voor kwaliteit
- De taakgroep eredienst heeft een eigen verantwoordelijkheid: het uitzetten van algemene lijnen
- Alles wat met liturgie en met inrichting van de kerkruiimte te maken heeft, wordt besproken in de taakgroep eredienst en, wanneer dat nodig is, van advies voorzien voorgelegd aan de beleidsgroep. Bij ingrijpende veranderingen vindt de besluitvorming hierover plaats in de kerkenraad.

Er kan veel

Er kan veel in onze gemeente. Bij het willen uitwerken van nieuwe ideeën geldt dat dat altijd in overleg gebeurt, rekening houdend met ieders verantwoordelijkheden. Elke betrokkene doet die dingen die bij hem/haar passen, op basis van overleg met elkaar. Door met elkaar in gesprek te blijven en elkaar aan te vullen vanuit ieders verantwoordelijkheid kunnen we als gemeente in erediensten/vieringen blijven samenkomen rond de levende Heer, elkaar ontmoeten, het geloof delen, horen naar het Woord, vieren en God vereren.

Als dit vertaald wordt in beleid ten aanzien van de erediensten, is met veel rekening te houden:

- Traditie (en het vernieuwen ervan)
- kerkordelijke afspraken
- visie en beleving van gemeenteleden, voorgangers, kerkmusici en andere betrokkenen
- het betrekken van meer mensen bij de erediensten

Binnen de mogelijkheden die er zijn is het ook van wezenlijk belang dat de 'kerkgangers' vinden wat ze zoeken en zich thuis voelen in 'onze' erediensten.

En aan de andere kant is het juist belangrijk om die druk eraf te halen (van het zoveel mogelijk verschillende diensten/vieringen te organiseren en zoveel mogelijk mensen te willen aanspreken) en vooral terug te gaan naar waar het echt om gaat in de liturgie.

Het nadenken over een beleidsplan van de Taakgroep Eredienst roept misschien wel meer vragen op dan antwoorden.

4.2. Het 'Waarom'

Waarom erediensten/vieringen?

- Omdat God zoekt naar ons, kunnen/mogen wij samen zoeken naar God
- Met de gemeente de ontmoeting met God en met elkaar te vieren
- Band met elkaar, de verbindende schakel, ontmoeting
- Om mensen op te bouwen in geloof, bemoediging en versterking door uitwerking van het geloof in het dagelijks leven in en buiten onze gemeente
- Houd de lofzang gaande!

Waarom bezig zijn met erediensten in onze gemeente?

- Belangrijk om te weten wat de achtergronden zijn van wat er gebeurt in de erediensten
- Bijdrage leveren aan het op een zo mooi mogelijke manier de aanwezigheid/ liefde van God te vieren
- Betrokken zijn en blijven bij het reilen en zeilen van onze kerkelijke gemeente
- Begrijpen van de traditie en oog houden voor het vernieuwen ervan

4.3. Het 'Hoe'

- Bevorderen van de goede samenwerking van alle betrokkenen bij de voorbereiding en uitvoering van de erediensten/vieringen, gebaseerd op ruimte geven aan ieders taken en verantwoordelijkheden
- Het in samenwerking met andere (taak)groepen en colleges scheppen van voorwaarden voor het vieren of gedenken van pastoraal belangrijke levensmomenten
- Het meedenken over de inrichting van het gebouw als een passende ruimte voor erediensten/vieringen
- Het organiseren van 'doelgroepdiensten'
- Muziek inzetten als begeleiding en zelfstandig functionerend in de liturgie, de taal van de muziek serieus nemen. Betrekken van koren en instrumentalisten bij onze diensten (onder muzikale verantwoordelijkheid van de kerkmusici) en van de cantorij en andere koren (niet willekeurig, maar vanuit band met onze gemeente en/of gebaseerd op criteria van functionaliteit en kwaliteit)
- Liederen die gezongen worden komen uit het Nieuwe Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk (2013, ISK); daarnaast is er ruimte voor liederen uit andere bundels
- Scholing (kleuren verkennen in het liedboek / missionaire eredienst)
- Aandacht besteden aan vorming en toerusting op het gebied van liturgie van gemeenteleden, het delen van informatie (in de erediensten, in BrugKontakt)
- Contact houden over en opbouwend-kritisch blijven kijken naar onze erediensten/vieringen
- Open blijven staan voor andere mogelijkheden en ideeën voor diensten/ vieringen in ons kerkgebouw

4.4. Het 'Wat'

Diensten/vieringen door het jaar heen (zie ook de draaiboeken):

- Morgendiensten
- Morgengebeden
- Doopdiensten
- Avondmaal (zes keer per jaar, vier keer door het jaar heen en daarnaast op Witte Donderdag en in de Paaswake; ook zijn er Avondmaal diensten op een andere plek, b.v. in de Zoute Viever)
- @homediensten
- Vespers
- Dreumesdiensten
- Evensong
- Zangdiensten
- Oecumenische dienst
- Christoforusdienst
- ZWO diensten
- Diensten/vieringen in de stille week en op de drie dagen van Pasen
- Rouw- en trouwdiensten

5.0 College van Diakenen

Hoe?

We gaan ons best doen om met de diakenen die we hebben de acties en evenementen die georganiseerd moeten worden, wederom te realiseren

Wat?

De busreizen, de zangmiddagen, de oogstdienst, de kerstpakketten voor de minima. Vieringen Heilig Avondmaal. Heilig Avondmaal vieringen in de Zoute Viever, paasgroetenactie voor gedetineerden. Mensen benaderen voor de vakantieweken.

De gemeente op de hoogte houden van diaconale nieuwsberichten.

Verlenen van hulp waar nodig.

Wat willen we oppakken?

In overleg met de pastores en taakgroep Eredienst kijken voor een andere vorm van Heilig Avondmaal vieren. Zodat ook de voorganger er meer bij betrokken wordt. En, indien aanwezig, de jeugd mee te laten helpen.

De gedachte leeft dat nog meer hulp voor individuen vanuit de diaconie zou kunnen zijn. Maar via contactpersonen en ouderlingen horen wij niets of te weinig over de behoefte aan hulp. Wij gaan proberen daar wat aan te doen.

6.0 Financiën en beheer

6.1. Algemeen

Het college van Kerkrentmeesters, is aangesteld om de vermogensrechtelijke aangelegenheden van niet-diaconale aard voor onze gemeente te behartigen.

De feitelijke werkzaamheden van het College van Kerkrentmeesters zijn erop gericht de voorwaarden te scheppen voor een ongestoord verloop van alle activiteiten van onze Protestantse Gemeente te Oost-Souburg. Ook de activiteiten van de Stichting vrienden van de Historische kerk Souburg worden hiertoe gerekend.

De afgelopen periode waren er geen grote taken die veel aandacht opeisten, waardoor het mogelijk was de normale bedrijfsvoering te doen; namelijk goed beheer van eigendommen, financiën en organisatorische afspraken.

Dat neemt niet weg dat tal van zaken zijn opgepakt, zoals de restauratie van de tuinmuur en de herplanting van bomen. Met een kerkgebouw zoals de Open Haven, zal ook in de toekomst veel aandacht uit blijven gaan naar het op peil houden van het onderhoudsniveau, teneinde te voorkomen dat achterstalligheid en daaruit voorkomende hogere kosten zich voordoen.

6.2. Samenstelling

De bemensing van het College staat onder druk. Alle voorkomende werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd, maar we hebben na het afscheid van één van de Kerkrentmeesters in september 2015 nog niet kunnen voorzien in personele opvulling. Taken zijn herverdeeld en voortgang van alle taken is gewaarborgd. Ook in 2016 zal een kerkrentmeester afscheid nemen en we verliezen in hem een grote kracht, die vaak onzichtbaar heel veel zaken oppakt. Er zijn echter gesprekken gaande, waarmee we hoopvol zijn voor de toekomst toch de bemensing op peil te kunnen houden.

We voorzien in de naaste toekomst, dat mensen er voor kiezen om kleine taken te aanvaarden, maar zich niet willen binden aan een veel omvattende taak of ambt. Hoewel mensen dus nog steeds bereid zijn een taak op te pakken, zullen we naar verwachting werkzaamheden veel meer moeten gaan spreiden. Dat vraagt om nadere beschouwing van onze taken en cluster vorming van werkzaamheden, zodat naar buiten toe duidelijk blijft wie waarvoor is aan te spreken. Een andere manier van taakverdeling betekent ook dat nauwkeurig overleg nog noodzakelijker wordt.

6.3. Contacten

Het College komt jaarlijks 10 keer bij elkaar in vooraf geplande vergaderingen, met een vaste agenda. Op de bestaande agenda kunnen extra agendapunten van actuele onderwerpen komen die in de naaste toekomst extra aandacht vragen, zoals de actie kerkbalans, de jaarrekening en grote kerkelijke activiteiten als de rommelmarkt.

De leden van het college onderhouden contacten met alle personen die van belang zijn voor hun deeltaak.

Eén lid heeft ook zitting in de Stichting Vrienden van de Historische Kerk. De voorzitter is afgevaardigde in de beleidsgroep.

6.4. Besluiten

Op dit moment zijn we bezig uitvoering te geven aan het besluit van de kerkenraad, de gemeente gehoord hebbende, om de Ark uit te breiden.

Wij beschikken over het Guusuus in de Kanaalstraat. Dit pand kan voor een beperkt aantal doeleinden gebruikt worden. Echter dit betreft een oud pand, waar op langere termijn hoge onderhoudsbedragen voor zullen moeten worden gereserveerd om dit pand bruikbaar te houden en op enig moment, wanneer door de kerkenraad een besluit over zou worden genomen, verkoopbaar te kunnen stellen. *Dat alles brengt echter niet met zich mee dat rondom de kerk voor de activiteiten daar meer ruimte ontstaat. Hooguit een versnippering en dat is niet altijd mogelijk.* Het voorgaande laat onverlet dat het college zich blijft inspannen om het Guusuus zo bruikbaar mogelijk te houden, mede gezien de verhuur van delen van het Guusuus aan de Wereldwinkel.

Het college heeft voorstellen gedaan om tot uitbreiding van de Ark over te gaan, gezien de constatering dat er steeds meer behoefte is aan ruimte, buiten de kerkzaal, om het gemeente zijn vorm te kunnen geven. De behoefte zal de komende jaren niet afnemen zo is de verwachting. Al geruime tijd is een werkgroep, bestaande uit een aantal leden van het College van Kerkrentmeesters

hiermee bezig. De werkgroep wordt terzijde gestaan door een deskundige op het gebied van bouwzaken. Wat verder in het proces is een architect ingeschakeld die de werkgroep heeft geadviseerd en een aantal tekeningen heeft gemaakt. De gemeente is benaderd met een ontwerp voor een lage aanbouw. Inmiddels is bericht ontvangen dat de gemeente Vlissingen wil meewerken aan een bestemmingsplan- procedure. Dit zijn noodzakelijke stappen voordat gedetailleerd kan worden overgegaan tot het maken van een concreet plan, dat weer dient uit te monden in een uitvoerend plan van aanpak. In die laatste fase verkeren wij thans.

De uit te voeren onderhoudswerkzaamheden in het kader van de Brimsubsidie 2013 – 2019 zijn in volle gang en zullen verder worden uitgevoerd.

Het zoeken naar opslagruimte in het algemeen en in het bijzonder voor opslag van rommelmarkt spullen zal onze bijzondere aandacht blijven vragen.

6.5. Financiën

Het verleden kan zicht geven op de toekomst. Vandaar hier eerst de cijfers over aantal leden, pastorale eenheden en bijdrage Kerkbalans van 2009 tot en met 2015

	2009	2015
belijdende leden	804	606
doopleden	649	510
overige leden	206	159
totaal	1.659	1.275
Pastorale eenheden	974	773
bijdrage kerkbalans	162.000	132.000

Gezien de leeftijdsopbouw van onze gemeente is een verdere daling van ledenaantal en bijdrage kerkbalans te verwachten. Hoe groot deze daling is laat zich moeilijk voorspellen. In de meerjarenraming wordt wat betreft de bijdrage kerkbalans uitgegaan van een daling tot € 118.000 in 2020. Bij een jaarlijkse daling van 2,5% is dan het verwachte aantal leden 1.150. Voor eventuele optimalisering van de kerkbalans bijdrage kan een beroep worden gedaan op de landelijke werkgroep Ondersteuning plaatselijke Geldwerving. De daling in ledenaantal en bijdrage kerkbalans heeft in genoemde periode invloed gehad op de predikantenbezetting (van 2,0 FTE en naar 1,2 FTE). Het is dan ook realistisch te verwachten dat een verdere daling van ledenaantal, pastorale eenheden en kerkbalans bijdrage invloed zal hebben op de predikantenbezetting.

Naast de verwachte minder opbrengsten kerkbalans is ook de lage rente oorzaak van minder inkomsten in de komende beleidsperiode.

Het Guusuus is een forse jaarlijkse kostenpost. In de komende beleidsperiode hopen we door herschikking van de beschikbare ruimten, waarvan het Guusuus, de uitbreiding van de Ark, energiemaatregelen, duurzaam bouwen, een opslagruimte voor de rommelmarkt spullen onderdeel van uitmaken, wat huisvesting betreft gereed te zijn voor de toekomst.